

AZ UNIVERZÁLIS GRAMMATIKA SZEMPONTJÁBÓL ADHAT-E A -VÁN/-VÉN ALANYESETET?

Nádasdi Péter

Bevezetés¹

Univerzálisan csak a véges igék oszthatják ki az alanyesetet argumentumaiknak (Chomsky 1981, 1999, 2000), bár többek között Schütze (1993), Szabolcsi (2009) és McFadden–Sundaresan (2012) vitatja, hogy ez általános és kötelező érvényű lenne. Ugyancsak ezen elv egyetemességének mond ellent az önálló alanyú *-ván/-vén*, viszont most már egyedülként a magyarban. Egyrészt akkor mond ellent Chomsky univerzális elvének, ha elfogadjuk, hogy a személyjelölt *-t/-tt* toldalékos prenominális szerkezetek (*a V. I. vezette vetélkedő és a vére hullott Vászka*, Nádasdi 2006, 2011, 2012) véges igét tartalmaznak, másrészt akkor, ha den Dikken (1999) értelmében a birtokos jelöletlen alakja nem alanyesetben van, hanem valójában eset nélkül áll. Kihívást jelent még a japán (Hiraiwa 2001, 2002; Miyagawa 2008, 2011) is abban az esetben, ha a vonatkozó tagmondat végesnek tartott igéje genitívusi alannyal is állhat bizonyos esetekben. Nyelvtörténeti adatok szerint a magyarban a *-va/-ve* személyragozható volt, ugyanúgy, mint ma a főnévi igenév. A *-ván/-vén* egyes vélekedések szerint (Károly 1956) ennek az E/3. sz. alakja, hiszen a *-vája*, **-véje* alakokra csak egyetlen példa mutatható fel. Mai, főképp művelt beszélt nyelvi és irodalmi nyelvi példák is megerősítik, hogy a *-ván/-vén* nem $T_{(ENSE)}$, ahogy É. Kiss (2002) és Nádasdi (2006, 2011, 2012) állítja, hanem $AGR_{(EMENT)}$ jegyet visel (Tóth 2000, Kenesei 2005), így szinkron értelemben is a birtokos személyjelezésre hasonlít inkább. Chomsky (1981, 1999, 2000) szerint a nominativus csak $T_{(ENSE)}$ -hez köthető. Den Dikken (1999) szerint a birtokos jelöletlen alakja valójában esetenélküli (diakron szempontból az eltűnt genitívus maradványa?). Éppen ezért a *-ván/-vén* a

---

¹ Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosító számú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A cikk az NK 100804 számú "Átfogó magyar nyelvtan" című OTKA projekt támogatásával is készült.

+_{AGR} és -_T jegyek miatt nem állhat alanyesetű argumentummal, hanem a birtokoshoz hasonlóan eset nélkül áll, vagy esetleg mégis létezik a magyarban is szerkezeti esetként a genitívus? A mostani tanulmányban ezt a kérdést járom körül alaposabban.

A cikk felépítése a következő. Az adatok és a belőlük levonható empirikus általánosítások után az ómagyar paradigma mai lehetséges továbbélését vizsgálom meg. A paradigmából feltehetően csak a *-ván/-vén -n* eleme maradt meg, ezért meg kell néznünk, hogy a személyjelölő időjel vagy pedig személyrag státuszú. Személyrag esetén a nominatívus TENSE általi engedélyezésének univerzalitása kérdőjeleződik meg, ezért az ezt cáfoló szerzők álláspontját és adatait ismertetem. Ezután a genitívus mint szerkezeti eset japán példája, a datívus genitívusként való használata, valamint a datívus és a jelöletlenség kérdése kerül terítékre, hogy azt a kérdést meg tudjam válaszolni: létezik-e a jelöletlen birtokos eset mint szerkezeti eset a magyarban. Végezetül felvázolom a tanulmány címében feltett kérdésre adható válaszokat és az ellenük, illetve mellettük felhozható érveket.

1. Adatok

A mai magyar adatoknál minden esetben az anyanyelvi beszélők kompetenciáját hívom segítségül, de azok az adatok nem az én gyűjtésemből származnak. A saját anyanyelvi kompetenciámra így semmilyen módon nem hagyatkoztam. Az adatoknál tehát minden esetben feltüntettem azok forrását, a nyelvtörténeti példáknál pedig a kódex nevét és az oldalszámot. Ha egyesek számára vitatottak is a kortárs példányadatok, azok kizárólag a mai magyar anyanyelvi beszélők kompetenciájából indulnak ki és arra épülnek. A cikk egészében külön megjegyzés nélkül félkövérrel szedem a tanulmány szempontjából lényeges szavakat és szórészleteket. A nyelvemlékekből vett ómagyar példák az egyszerűség kedvéért egységesen a mai helyesírás szerint szerepelnek.

1.1. A *-va/-ve* személyragozása a kódexirodalom korában

Károly (1956: 209–210) példatára alapján a cikk terjedelmi korlátai miatt csak egy-egy példát sorolok fel minden személyben és számban, és ahol ez lehetséges, csak a külön alanyúakat veszem fel az adatbázisba, hiszen a tanulmány szempontjából ez az érdekes.

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

Egyes szám 1. személy: nincs külön alanyú

- (1) *kit **én** te szolgálólányod megesmér**vém** elfuték ötöllök*
(Bécsi kódex: 35)

Egyes szám 2. személy

- (2) ***Te** kedig alamizsna tevéd, ne tudja te balod, mit teszen te jogod.*
(Müncheneri kódex: 25)

Egyes szám 3. személy

- (3) *tarthassam **őtet** meghalvája* (Winkler-kódex: 232)

Többes szám 1. személy

- (4) *Mondjátok, mert eljöttek ő tanejtványi ez éjjel, és **mü** aluvánk,*
elurozták őtet. (Müncheneri kódex: 81)

Többes szám 2. személy: nincs külön alanyú

- (5) *Ha azért **tü** gonoszok valvátok tudtok jó adományokat adnotok tü*
fiaitoknak (Müncheneri kódex: 28)

Többes szám 3. személy

- (6) ***Azok** kedig elmenvéjek kezdé Jézsus mondani az gyölekezeteknek*
Jánosról (Müncheneri kódex: 36)

1.2. A -va/-ve személyragok nélkül: Károly (1956: 207–208)

- (7) *hogy **őtet** az Assziriosok kötözvö² hattakvolna* (Bécsi kódex: 21)

1.3. A -ván/-vén a kódexirodalom korában: Károly (1956: 168–171)

Egyes szám 1. személlyel

- (8) ***Én** kedig keresvén én tanálcsosimtol miképpen ez tellyesedhetnék be*
(Bécsi kódex: 75)

---

² Benkő (1992: 439–440) megemlíti, hogy a -va/-ve a kerekcségi (labiális) harmóniában is részt vesz és háromalakú toldaléka van a Bécsi és Müncheneri kódexben, így egy -vő formáns is megjelenik. A Dunántúl nyugati részén és Erdély egyes vidékein ma is három alakban fordul elő a határozói igenév toldaléka.

Egyes szám 3. személyvel

- (9) *Még ő beszélvén az gyülekezeteknek, ím ő anyja és ő atyjafiai állnak
vala künn* (Müncheni kódex: 41)

Többes szám 3. személyvel

- (10) *Ők kedig Galileában nyájaskodván mondá azoknak Jézus*
(Müncheni kódex: 52)

1.4. A -va/-ve/-ván/-vén ma

1.4.1. Komlósy (1992: 465–466)

Komlósy a következőket mondja a -va/-ve/-ván/-vén önálló alanyú előfordulásáról a mai magyarban:

„Míg a mai köznyelvben a -va/-ve képzős alakok predikativitása nemigen vonható kétségbe, a -ván/-vén-es szerkezetekben „saját” alanyt kell feltételeznünk. [...] Lexikális alany használata ugyan csak a *lévén* igenévvvel alkotott szerkezetekben mondható általánosan elfogadottnak, de néha más igék mellett is találkozhatunk lexikális vagy Ø »saját« alannyal. [...] Meg kell említenünk, hogy terjedőben van a -va/-ve képzős igenév nem predikatív használata is, elsősorban (egyes vagy többes szám) első személyű alanyra érve” (Komlósy 1992: 465–466)

Az alábbi példák Komlósy (1992: 465–466) adatbázisából származnak. A ?? és a % jelölés Komlósy értékelése, amelyek közül a % azt jelenti, hogy a példamondat teljesen grammatikus, de az anyanyelvi beszélők csak bizonyos százalékának fogadható el teljesen, míg a ?? azt jelzi, hogy a szerkezet grammatikussága kétséges, de attól még létezik.³

- (11) *Megszületvén a gyereke, Jóska új életet kezdett.*
(12) **Megszületve a gyereke, Jóska új életet kezdett.*
(13) *Beesteledvén betértünk egy fogadóba.*
(14) *??Beesteledve betértünk egy fogadóba.*
(15) *(Péter korán ért haza.) A szobába belépvén, a kutyája mindjárt elébe szaladt.*
(16) **(Péter korán ért haza.) A szobába belépve, a kutyája mindjárt elébe szaladt.*
(17) *%Tegnap kirándulni indultunk, de az állomásra érve eleredt az eső.*
(18) *?? Jánosék kirándulni indultak, de az állomásra érve eleredt az eső.*

---

³ A szerkezetek ilyen fajta értékelésének módját Komlósy megerősítette számomra szóbeli közlés alkalmával is.

1.4.2. Sárík (1998: 427)

- (19) **Géza** a küszöb^{ben} elbotol**ván** Jóska elmosolyodott.
(20) ***Géza** a küszöb^{ben} elbotol**va** Jóska elmosolyodott.

1.4.3. Tóth (2000: 136)

- (21) *Hirtelen befelhősödött, korai szürkületet okozva.*
(22) *Óriásit villámlott, megvilágít**va** az égboltot.*

1.4.4. É. Kiss (2002: 222)

- (23) ***Én** nem lévén otthon/***ti** nem lévén otthon, a postás nem tudott bejutni.⁴
(24) ?? pro_i Rálép**ve/vén** a sínekre, **Jánost**_i elütötte a vonat.

1.4.5. Kenesei (2005: 162)

- (25) [*Úgy tűn**vén**, [hogyan esik]] hazamentünk.*

2. Az adatokból levonható empirikus általánosítások

1. A *-va/-ve* az ómagyarban személyragozható volt minden személyben és számban (1)–(6), ahogy ma a főnévi igenév, de E/3. személyben csak egy példa van: *meghal**vája*** (3)
2. A *-va/-ve* az ómagyarban állhatott külön alannal, és vele egyezett: (2), (3), (4), (6)
3. A *-ván/-vén* az ómagyar kortól kezdve vehetett maga mellé külön alanyt, egyes és többes szám 3. személyűt: (9)–(10), de más személlyel is állhatott: (8)
4. A középmagyar korból nem mutatható ki (Károly 1956), és a mai magyarból is eltűnt a *-va/-ve* személyragozása
5. A *-ván/-vén* rendelkezhet önálló alannal a mai magyarban, de ez az önálló alany csak 3. személyű lehet: (11), (13), (15), (19), (25), más személyű nem: (23)
6. Vannak egyes példák, melyek azt mutatják, egyes esetekben a *-va/-ve* is állhat önálló alany mellett a mai magyarban: (14), (17)–(18), (24)
7. Vannak példák, melyek esetében a nyílt egyeztetés ugyan eltűnt, de mögöttesen megvan a mai magyarban is: (17)–(18)

---

⁴ A *maga* névmással viszont valamelyest elfogadhatóbbnak tűnhet: ??*Én magam nem lévén otthon*, viszont itt nem tesztelhetjük, hogy az *-n* elem elhagyásával is működik-e, hiszen nincs **léve* forma.

3. Az ómagyar paradigmá maradványai a mai magyarban

3.1. A jelöltség valójában rejtett jelöltség?

Vannak példák, amelyek azt mutatják, hogy bár a nyílt egyeztetés eltűnt, mögöttesen megvan a mai magyarban is. Idézzük újra ide Komlósy (1992: 466) példáit:

- (17) %*Tegnap kirándulni indultunk_i, de az állomásra érve_i eleredt az eső.*
 (18) ??*Jánosék_j kirándulni indultak_j, de az állomásra érve_j eleredt az eső.*

A 3. személy kivételével a személyragok teljesen eltűntek a mai magyarból, és a *-ván/-vén* többnyire, de nem kizárólagosan az E/3. személy jelöljévé vált. Ezt a nyelvtörténeti adatok is megerősítik, hiszen a *-ván/-vén* (10) esetben többes szám 3. személyű alannyal is megjelenhet. Ezekben a példákban a *-va/-ve* az első tagmondat T/1., illetve T/3. személyű alanyával koreferencia áll fenn, bár látható egyeztető morféma nincs. É. Kiss (2002) szerint, amint láthattuk, a mai magyarban a *-ván/-vén* csak 3. személyű önálló alannyal alkothat jól formált szerkezetet, más személlyel agrammatikus konstrukció jönne létre, lásd (23). A *-va/-ve* elfogadhatóságát ezért csak azzal magyarázhatjuk, hogy mivel az igenevek személyragjainak megjelenése sok esetben opcionális (lásd a főnévi igenév személyragozását a mai magyarban (27)), azok könnyen eltűnhettek a *-va/-ve* alakokról, ahogy a főnévi igenév személyragozása is kiterjedtebb volt az ómagyarban (5), mint a maiban (26):

- (5) *Ha azért tū_n gonoszok valvátok_n tudtok_n jó adományokat adnotok_n tū fiaitoknak* (Müncheneri kódex: 28)
 (26) *Ha azért ti_p gonoszok is vagytok_p, tudtok_p jó adományokat adni_p/*adnotok_p a fiaitoknak*
 (27) *A viharnak_q nem sikerült (a) házakat lerombolni(-a_q)*

Úgy is fogalmazhatunk, hogy mögöttesen a határozói igenév esetében is megmaradt a személyrag, csak a 3. személy kivételével már nincs realizációja. A (17)-es és (18)-as mondat is éppen arra mutat rá, hogy a *-va/-ve* és a *-ván/-vén* kiegészítő megoszlásban vannak egymással. Ez is azt igazolja, hogy a *-ván/-vén* esetében az *-n* elem inkább egy személybeli egyeztető morféma, mint az önálló alanyt kijelölő időjel. Az, hogy (17) és (18) csak az anyanyelvi beszélők bizonyos hányada számára elfogadható, annak tudható be, hogy a határozói igenevek személyragozása nem volt mesterséges alkotás, ahogy Benkő (1992: 442) Károly (1956: 213) ellenében állítja. Ugyanis akkor az anyanyelvi beszélők számára egyértelműen agrammatikusnak kellene lenniük (17)-nek és (18)-nak, hiszen a második tagmondat alanyával szemantikailag nem lehetséges egyezés: nem *az eső ért az állomásra*, hanem *mi*,

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

pedig a *-va/-ve* csak az *eső-s* értelmezést engedné meg. Ha viszont feltételezzük, hogy egyes nyelvváltozatokban (nyelvjárásokban) a *-va/-ve* őrzi még „az önálló alanyú státuszát”, mint ahogy a *-ván/-vén*-nek ez a változata még nem tűnt el teljesen a mai magyar nyelvből, akkor a határozói igenév személyragozása a magyar nyelv nyelvtanának igenis a szerves részét képezte a múltban, és ez hatással lehet a mai nyelvünkre is.

A *-va/-ve* változat megértéséhez Komlósy (14)-es példamondatát említjük. Az E/3. személyű alany ellenére, amely az időjárásigéknél is rejtetten ugyan, de jelen van (Tóth 2000), látszólag semmiféle egyeztetés sincs, mégis az anyanyelvi beszélők egy része jól formálnak tekinti (14)-et és (25)-öt. A válasz ugyancsak Komlósy (1992: 466) már fentebb is idézett példamondatában, (17)–(18)-ban rejlik, amelyekben ugyan nyílt egyeztetést nem találunk, ennek ellenére bizonyos anyanyelvi beszélők (valamely nyelvjárásban) grammatikusnak ítélik őket. A *-va/-ve* módhatározói alkalmazása (É. Kiss 1998: 121) ugyanis eddigi tudásunk szerint csak akkor lehet grammatikus, ha annak alanya a mátrixige alanyára vonatkozik, ellenkező esetben rosszul formált lesz a mondatunk. Az nyilvánvaló, hogy a mai magyarban a 3. személyen kívül a határozói igenév személyragjai eltűntek. Ha pedig így van, akkor a 3. személyben is opcionálisnak kell tekintenünk a személyjelölő előfordulását, márpedig ebből a nézőpontból tekintve lehetnek olyan anyanyelvi beszélők, akik számára az egyeztetési jegy nélküli forma is létezhet. Ez újabb adalékul szolgálhat a következőkben ahhoz az érvelésünkhöz, hogy a határozói igenév egyeztetett formája, a *-ván/-vén* és a látszólag nem egyeztetett *-va/-ve* kiegészítő megoszlásban áll, ugyanakkor az igenév személyragozásának opcionálitása megengedi, hogy a személyrag bizonyos esetekben elmaradjon.

3.2. A személyjelölő státusa

Azt bátran kijelenthetjük, hogy diakrón szempontból kétségtelen a *-va/-ve* határozói alakot követő toldalék személyrag státusa, hiszen egyeztető morfémaknak tekinthetők, amelyek minden számban és személyben egyeznek az alanyukkal. Ha pedig diakrón szempontból elfogadható a *-ván/-vén -n* elemének az önálló létezése Károly (1956) nézete szerint és a paradigma részévé válása E/3. személyben, nincs okunk ezt kétségbe vonni szinkrón szempontból sem. Ezt támogatja É. Kiss (2002), Kenesei (2005) és Nádasi (2006, 2011, 2012) is. É. Kiss szerint azonban szinkrón szempontból az *-n* időjel, mivel személy és szám szerint nem változik (23). Ugyanakkor alanyeset létrehozására képes, és miután Chomsky (1981) óta az alanyeset kiosztását a τ jegyhez kötjük, ezért τ jegyet rendel hozzá. Kenesei (2005) személyragnak

tekinti, hiszen diakrón szempontból mindenképp személyrag, így ő *AGR* jegyet párosít hozzá. Nádasdi (2006, 2011, 2012) É. Kiss-sel ért egyet és időjelnek tekinti a fent kifejtett érvek alapján. A mai magyarból vett, újonnan előkerült példányok azonban más megvilágításba helyezték e tárgykört számomra, és összevetve a nyelvemlékekből nyert adatokkal, felmerül a kérdés: tartható-e az időjeles álláspont, és továbbmelve: ha diakrón szempontból határozottan személyragnak tekinthetők a határozói igenév személyjelölői, akkor nem kellene-e szinkrón alapon is ugyanezt feltételeznünk?

A mai magyarban a határozói igenév esetében már csak a 3. személynek van egyeztető morfémája. A magyar igenevek személyragozásának opcionálitása (lásd a mai magyarban a főnévi igenevet (27)) lehetővé tette, amire már 3.1.-ben is utaltam, hogy a határozói igenév személyragjai mára teljesen lekopjanak, hiszen a főnévi igenév személyragozása is visszaszorult az ómagyaréhoz képest ((5), (26)). A határozói igenév így a 3. személyen kívül más személyekkel már nem is tudna egyezni a mai magyarban. Ez az oka, hogy jelöletlen, ha más személyű és számú antecedensre vonatkoztatható a határozói igenév alanya (Kömlösy 1992: 466): (17)–(18). Abban az esetben ugyanis, ha időjel lenne és nem személyrag, minden számmal és személlyel összeegyeztethetőnek kellene lennie a *-ván/-vén -n* elemének, lásd (17), (18) és (23). Továbbá a 3. személyű egyeztető toldalék is bizonyos esetekben lemaradhat (lásd Kömlösy 1992: 466): (14) és (24). A fenti fejtegetésekből két fontos következmény származik a *-ván/-vén -n* elemére nézve:

1. a *-ván/-vén -n* eleme személyfüggő, tehát szorosan kapcsolódik a 3. személyhez, különösen az E/3. személyhez, attól nem elválasztható, és mivel más személyekhez nem kötődik, kiegészítő megoszlásban van a többi személlyel és számmal.
  2. a *-ván/-vén -n* eleme opcionális, tehát nem kapcsolódhat hozzá az alanyeset kiosztása, hiszen nem egyedül a *-ván/-vén* rendelkezhet önálló alannal, hanem bizonyos esetekben a *-va/-ve* is.
1. és 2. összesítéséből az a következtetés vonható le, hogy mivel Chomsky (1981, 1999, 2000) értelmében csak az a morféma tekinthető időjelnek, azaz csak ahhoz az elemhez társítható a τ jegy, amelyik ki tudja osztani a nominatívust, így ha erre egy szóelem nem képes, akkor nem tekinthető időjelnek. Emellett viszont ha jellemző rá, hogy egyeztető funkciója van, akkor hozzákapcsolható az *AGR* jegy, ebből pedig az következik, hogy személyragnak tekinthető.

3.3. Az időjárásigék feltételezett alanya és a -ván/-vén

Független szinkrón érvek is szólnak amellett, hogy a fenti fejtegetésünk nem légből kapott ötleteket tartalmaz. Tóth (2000) értelmében is személyragnak tekinthető a -ván/-vén -n eleme, hiszen amikor az időjárásigék alanytalanságát cáfolja, a -ván/-vén-t a főnévi igenév személyragozásával veti egybe, amely ez utóbbi esetében egyértelműen személyrag, és amelynek kötelezően meg kell jelennie az időjárásigén, különben agrammatikus mondatot kapunk. Ezzel bizonyítja, hogy az időjárásigék nem alanytalanok, ellenkező esetben a személyrag kötelező volta meglepő volna (Tóth 2000: 133):

(28) *Márciusban már nem kellene havazni*(a)*

Tóth megjegyzi továbbá, hogy a -va/-ve/-ván/-vén különbség meglepő lenne az időjárásigéknél, ha nem feltételezünk ott szintaktikai alanyt, amely megmagyarázza, miért lehet grammatikus a -ván/-vén és agrammatikus a -va/-ve (Tóth 2000: 138):

(29) *Hajnalod-ván/*va, pro elindultunk hazafelé.*

Az időjárásigék Tóth értelmezésében egy fonológiailag üres kváziargumentum alanyt tartalmaznak, amely antecedensként kontrollálhatja egy másik időjárásige PRO alanyát, ezért grammatikusak Tóth (2000: 136) -va/-ve határozói igeneves kifejezést tartalmazó mondatai: (21)–(22). Tóth (2000) fejtegetéseinek jogosságából semmit sem von le az a tény, hogy bizonyos esetekben a -ván/-vén -n szegmentuma leeshet (14), és nélküle is jólformált lesz egyes anyanyelvi beszélők számára. Annyival kell pontosítanunk az érvelését, hogy ugyan egyes anyanyelvi beszélők számára az időjárásigéknél bizonyos esetekben a -ván/-vén a -va/-ve alakkal alternálódhat, viszont ez a -va/-ve ugyanúgy kis *pro* alanyt vehet maga mellé alanyként, nem pedig nagy PRO alanyt. Sárík (1998: 423) a cikkében éppen azt hangsúlyozta, hogy eltekintve a stilisztikai szerepű különbségektől a -va/-ve és a -ván/-vén „közel azonos mondattani tulajdonságait hirdető felfogás valószínűleg téves.” Ugyanis szerinte a két forma alapvetően különbözik, és a stilisztikai különbségeken túl felcserélhetetlenek. A -ván/-vén alanyos, azaz van saját alanya (*pro* vagy lexikális alanyú), míg a -va/-ve fonetikailag üres kontrollált alanyú (PRO alanyú). E tanulmánynak pedig az lehet a hozzáadéka, hogy felhívja a figyelmet: nem a -va/-ve kontra -ván/-vén szembenállás a lényeges, és valójában két különböző -va/-ve létezik: 1. alanyos (*pro* vagy lexikális alanyú), 2. kontrollált alanyú (PRO alanyú). Az 1. csoportba tartozik (14), (17), (18), (24), míg a 2. csoportba (21)–(22). Önmagában tehát csak morfológiai jegyek

alaján nem tehetünk különbséget a két csoport között, és nem az *-n* szegmentum okozza a különbséget a két különböző típus között. Az még önmagában véve nem lenne érdekes, hogy a határozói igenévek két alakja létezik a mai magyarban, nevezetesen a *-ván/-vén* és a *-va/-ve*. Ugyanis azt eddig is tudtuk (Tompá 1961: 258–259, Komlósy 1992: 465), hogy a két forma a 2. csoportban teljesen felcserélhető, opcionális a használatuk, legfeljebb stilisztikai különbség van közöttük, a *-ván/-vén* a választékosabb és irodalmi nyelvi használatban gyakoribb, a beszélt köznyelvi változatban pedig a *-va/-ve* az általános a 2. csoportot tekintve. Szintaktikai vizsgálat nélkül azonban nem tárulhatna fel közöttük a valódi különbség, amely az alany választásában nyilvánul meg, nem pedig az *-n* elem meglétében vagy hiányában. A leíró hagyományban nem tesznek közöttük éles különbséget, legfeljebb eltérő stilisztikai használatukra hívják fel a figyelmet, ahogy fentebb is utaltam erre, viszont az alárendelt alannyal rendelkező elemek között (Tompá 1962: 116) mindkettőt, a *-ván/-vén*-t (30) és a *-va/-ve* változatot (31) is egyaránt mint létezőt említik.

(30) *Bika rugaszkodván, kötél szakadt vala*

(Ilosvaiból idézve: Arany: ÖM. II, 132)

(31) [*Penélope*] jött..., *Követve személyét rablányai ketten*

(Homérosz–Mészöly: Ulisszes 18; régies, ritka szerkesztés)

A leíró nyelvten nem különíti el élesen a határozói igenév és különösen a *-va/-ve* két, szintaktikailag eltérő (önálló alanyú kontra közös alanyú) előfordulását, viszont Tompa (1962: 117) meg is jegyzi a példa mellett, hogy a *-va/-ve* ilyen használata régies és a mai nyelvünkben ritka. A generatív elméleti keretben írott tanulmányok (Sárik 1998, Kenesei 2000, Tóth 2000, É. Kiss 2002, Kenesei 2005) Komlósy (1992) kivételével pedig csak a *-ván/-vén*-ről állították, hogy önálló alanya lehet. Komlósy azonban már jóval a fent említett szerzők előtt a következőt állítja, idézem újra: „Meg kell említenünk, hogy terjedőben van a *-va/-ve* képzős igenév nem predikatív használata is, elsősorban (egyres vagy többes szám) első személyű alanyra értve” (Komlósy 1992: 466). Ez a használat éppen hogy nem archaikus, hanem élő beszélt nyelvi forma, és a szintaxisunknak erről az előfordulásról is számat kell tudnia adni.

3.4. A határozói igenév fajtái

Az *-n* elem, mint láttuk fentebb, nem alanyos morféma, nem időjel, hanem egy egyeztető szóelem, egy személyrag, amelynek a használata opcionális. A

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

szintaxis képes tehát egyedül megmutatni, hogy az eltérés nem az alaktani jegyek mentén érhető tetten a két alak között, hanem abban, hogy milyen fajta alanyt kívánnak maguk mellé. Most már helyreállt a szimmetria, és mindkét típusba mindkét változat beletartozik. Nyelvtanunk azonban azzal a megkötéssel módosul, hogy a szótárunkban két -va/-ve létezik: -va/-ve (1) és -va/-ve (2), valamint két -ván/-vén: *ván*, -*vén* (1) és *ván*, -*vén* (2). Az 1. típusba az alanyos (*pro* vagy lexikális alanyú), míg a 2. típusba a kontrollált alanyú (PRO alanyú) változatok tartoznak. Tóth (2000) elemzésére alkalmazva a fentieket azt mondhatjuk, hogy nem a *hajnalodva* lesz önmagában agrammatikus ilyen szerkezetben (32), hanem az a konstrukció, amelyben a *hajnalodva* határozói igenévi formájú időjárásigének kontrollált alanya van, ami azt jelentené: *'*amikor hajnalodtunk, elindultunk hazafelé.'*

(32) *PRO_i *Hajnalodva*, pro_i *elindultunk hazafelé*.

Ellenben a nem kontrollált alanyú változat lehet grammatikus azoknak, akiknek (14) is jólformált:

(33) ?? pro_j *Hajnalodva*, pro_i *elindultunk hazafelé*.

(14) ?? pro_j *Beesteledve* pro_i *betértünk egy fogadóba*.

Nem *mi hajnalodtunk* és *esteledtünk be* tehát, hanem *amikor hajnalodott/beesteledett, akkor elindultunk/betértünk valahova*. (17) és (18) szintaktikai elemzése pedig az alábbiak szerint néz ki:

(17) %*Tegnap kirándulni* pro_i *indultunk*_i, *de az állomásra*
pro_i/*PRO_j *érve*_i *eleredt az eső*_j.

(18) ?? *Jánosék*_j *kirándulni indultak*_j, *de az állomásra* pro_j/*PRO_k *érve*_j
*eleredt az eső*_k.

Az *érve* jelöletlen határozói igenév nincs kontrollálva a második, azaz a saját tagmondat alanya által, különben ezt jelentené: *'amikor az állomásra ért az eső, (ott) eleredt'*.

Ha ezzel sikerült is igazolnunk, hogy a -ván/-vén -n szegmentuma nem időjel, hanem személyrag, és nem TENSE, hanem AGR jegy rendelhető hozzá, még pontosabban: +AGR és -TENSE jegy, akkor még továbbra is fennmarad a probléma: mi engedélyezi az alanyesetet, ha az Chomsky (1981, 1999, 2000) értelmében csak T(ENSE) jegyhez köthető? Továbbá az a kérdés is felmerül, hogy univerzálisan megengedhető-e, hogy egy nem véges ige (igenév) alanyesetet osszon ki az argumentumának, mikor Chomsky értelmében csak véges ige állhatnak alanyesettel, vagy esetleg a magyarnak egy igeneve kivétel lenne. A továbbiakban ezekre a kérdésekre igyekszem megadni a választ.

4. Univerzális-e egyáltalán a nominativus TENSE általi engedélyezése?

Azzal tisztában vagyok, hogy a fejtegetéseim számára kihívást jelentenek például Schütze (1993), Szabolcsi (2009) és McFadden–Sundaresan (2012) állításai, amelyekben többek között az izlandiból, a magyarból és a portugálból vett adatokkal alátámasztva megkérdőjelezzik a nominativus TENSE általi engedélyezésének univerzalitását. McFadden–Sundaresan (2012) Chomsky (1981, 1999, 2000) tételének a mai napig tartó érvényességét a következőképpen fogalmazza meg: „Az esetelméleten belül a nominativus hosszú ideje összekapcsolódott a finitséggel, amely szerint az alanyesetet a finit Infl/T osztja ki vagy ellenőrzi.”⁵

Az ellenpéldák csoportjába tartozik a leginkább az izlandiból ismert ún. álstrukturális/álinherens (furcsa, *quirky*) eset (Schütze 1993), amely elvileg egy strukturális eset, de nem nominativusként jelenik meg az alanyon és nem accusativusként a tárgyon, ugyanakkor nem azonos az inherens esettel sem, amelynek viszont meghatározott tematikus szerepe van. Azzal is tisztában vagyok, hogy ebből a nézőpontból is meg kell vizsgálnom a határozói igenevek nominativusi alanykijelölő tulajdonságát, viszont az idevonatkozó téma nagysága és a mostani tanulmány keretei nem teszik lehetővé ennek a bővebb vizsgálatát, ezért ezt egy későbbi tanulmány lapjaira tartogatom. Annyit azonban megjegyeznék, hogy az ezzel a témával foglalkozó szerzők a TENSE jegy alanykijelölő tulajdonságának csak az univerzalitását kérdőjelezzik meg, csak arra mutatnak rá, hogy bizonyos esetekben nem működik, de ettől még elismerik, hogy a nominativus a leggyakrabban véges igével áll együtt. Az ellenpélda-mondatok sem mindig nélkülözik a nominativusi esetet (Schütze 1993), de ennek dacára, valamint a véges igesség ellenére ezekben a szerkezetekben nem az alanyesetű elemet tekintik a mondat alanyának.

5. A probléma megoldási lehetőségei

5.1. A genitivus mint szerkezeti eset: a japán példája

A japán azért lehet számunkra érdekes, mert a japánban a vonatkozó mellékmondat alanya lehet nominativusban (34) is és genitivusban is (35) egyaránt, amelyek élesen elkülöníthetőek a mai japánban, és nagyon sok esetben felcserélhetők (Hiraiwa 2001). Ezt a szabályt nevezik nominativus/genitivus felcserélhetőségnek (*Nominative-Genitive Conversion/NGC*). Lássuk a következő mondatpárt (Hiraiwa 2001: 68):

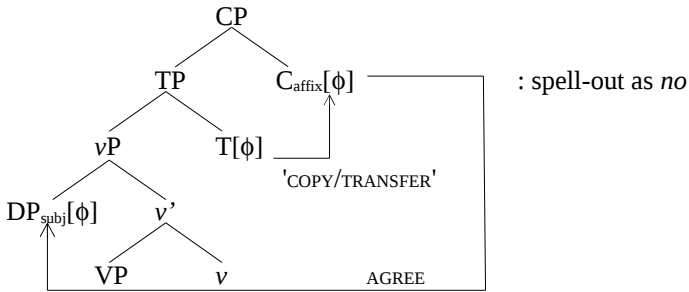
⁵ „Within Case theory, nominative case has long been tied to finiteness, being assumed to be assigned or checked by finite Infl/T.” (saját ford.)

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

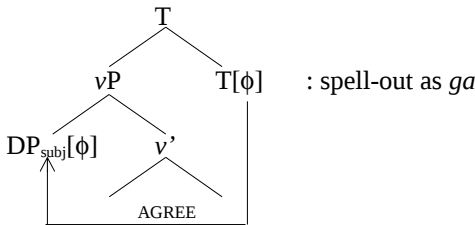
(34) *Kinoo John ga kat-ta hon*
 tegnap J. NOM vesz-PAST.PRED.ADNOM könyv
 'az a könyv, amelyet János tegnap vett/a tegnap J. által vett könyv'

(35) *Kinoo John no kat-ta hon*
 tegnap J. GEN vesz-PAST-PRED.ADNOM könyv
 'az a könyv, amelyet János tegnap vett/a tegnap J. által vett könyv'

Chomsky (1999, 2000) *Eset és Egyeztetés* elméleti kerete szerint nincs esetjegy, a szintaktikai tárgy és a strukturális eset egy önálló, nem differenciált ϕ jegynek tekinthető. A strukturális eset a szonda egy tulajdonága, amelynél a DP esetértékelése alulspecifikált, és csak a szonda releváns ϕ jegyével való egyeztetés/AGREE szintaktikai művelet specifikálja. A DP akkor kap alanyesetet, ha az összeillesztő szonda (*matching probe*) a τ ϕ jegyének felel meg, és akkor tárgyesetet, ha az a v ϕ jegye. Chomsky strukturális eset-elméletét továbbfejlesztve, Hiraiwa szerint a C a strukturális esetet univerzálisan genitivusként határozza meg. A C a DP strukturális esetét genitivusnak jelöli ki:

1. ábra: A *no* (GEN) mint a C-n megvalósuló genitivusegyeztetés kiírása (spell-out): Hiraiwa (2001: 105)

2. ábra: A *ga* (NOM) mint a T-n megvalósuló nominativusegyeztetés kiírása (spell-out): Hiraiwa (2001: 107)

Hiraiwa szerint az ige inflexióját a japánban az egyeztetés (AGREE) hozza létre. A szokásos kijelentő mondatokban a T mindig V-vel (és v-vel) egyezik, amely hozzákapcsolja az időjelet (TENSE) és az inflexiók toldalékokat az igehez. Hiraiwa szerint a(z) *N(ominativus)/G(enitivus) (fel)C(serélhetőség)* (NGC) több nyelvben (török, cuzcói kecsua, chamorro) való előfordulása támogatja azt az állítást, hogy a birtokos esetet a C-T-V fejek együttese D-től függetlenül ellenőrzi. Hiraiwa szerint az NGC univerzális elv: a NOM/GEN felcserélhetőség csak olyan N nyelvben lehetséges, amely alkalmazza C-T-V egyeztetést a vonatkoztatás során. Az NGC így nem figyelhető meg olyan nyelvben, amely nyílt *wh*-mozgatást vagy nyílt mondatjellemzőt/mondatbevezetőt (complementizer) használ a vonatkozó szerkezetek megformálásában. A speciális igei inflexió *P(redikatív) A(dnominális)* forma (P-A forma) az egyeztetés révén összeálló szintaktikai C-T-V fejek együttesével van összhangban. Hiraiwa (2002) továbbá még kihangsúlyozza, hogy az NGC-t a japánban döntően a speciális igei inflexió (P-A forma) engedélyezi, és a genitívust az NGC-ben a C-T-v-V fejek együttesén megjelenő ϕ jegy szondájával való egyeztetés során kell ellenőrizni, és ez adja a P-A formát. Miyagawa (2008) szerint a birtokos esetű alanyos mondatok nem TENSE, hanem aspektusjelölők. Ha a nominatívust (36) felváltja a genitívus (37), akkor a preferált olvasat jelzői értelmű lesz:

- (36) [*kizu-ga*   *tui-ta*]   *kabe* (Miyagawa 2008: 190)
karcolás-NOM   szúr-PAST.PRED.ADNOM   fal
'A fal, amelyet összekarcoltak.'   (vonatkozó tagmondat)
'Az összekarcolt fal'   (jelzői olvasat)
- (37) [*kizu-no*   *tui-ta*]   *kabe* (Miyagawa 2008: 190)
karcolás-GEN   szúr-PAST-PRED.ADNOM   fal
?? 'A fal, amelyet összekarcoltak.'   (vonatkozó tagmondat)
'Az összekarcolt fal'   (jelzői olvasat)

Az a tény, hogy a vonatkozó szerkezet megszorítottasága okozza a jelzői jelentést, és az, hogy a genitívus alanyú mondatok nem tartalmaznak TENSE-t, azzal a következménnyel jár, hogy a verbális inflexió nem igeidő, hanem aspektus. Miyagawa (2011) viszont már elveti korábbi elképzelését, és szerinte a nominativushoz hasonlóan a genitívust is D engedélyezi, azaz nem TENSE nélküli. Eszerint a japán vonatkozó mellékmondatok alanyesetű és birtokos esetű alany esetén is véges ígét tartalmaznak

A japán nyelv vizsgálata azzal a reménnyel kecsegtethet bennünket, hogy az alanyesetű (jelöletlen?) alanyt választó igenevünk számára is megnyugtató

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

eredménnyel szolgálhatunk a következőkben arra kérdésre, hogy összeegyeztethető-e egymással a -r jegy és az alanyeset megléte, illetve hogy kiderítsük, a jelöletlenség milyen esetet takar valójában.

5.2. „A részes eset a birtokos eset halála”⁶

A magyarban a birtokos szerkezet kétfajta esettel valósulhat meg mind a leíró nyelvtanban (Tompá 1961/62), mind a strukturalista (Antal 1961), mind pedig a generatív nyelvészet (Szabolcsi 1981, Szabolcsi–Laczkó 1992) korábbi munkáiban. Az egyik típus a jelöletlen (*András barátja*), amelyet mindhárom nyelvészeti irányzat alanyesetűként írt le. A második fajtája a *-nak, -nek* ragos változat (*Andrásnak a barátja*), amelyet Tompa (1961/62) genitivusnak vett fel, Antal (1961), Szabolcsi (1981) és Szabolcsi–Laczkó (1992) pedig dativusként tart számon. Den Dikken (1999), majd pedig É. Kiss (2002) már az alanyeset helyett egy jelöletlen (dativus?) esetet (absztrakt eset?) feltételeznek, és csak a dativust tartották teljes értékű, testes esetnek.

Nem ritka jelenség, és nem egyedüli magyar sajátosság, hogy a dativus birtokos funkcióban szerepel. A beszélt német nyelvben is eléggé elterjedt ez a szerkesztési mód. Nézzük Honti (2005: 451) német példáját:

(38) *Dem Vater sein Sohn*
ART-DAT apa övé fiú
'Az apának a fia'

A német példa párhuzama azt sugallhatja számunkra, hogy a magyarban is dativust takar a *-nak, -nek*, és nem kell a genitivusos megoldást követni. A németben ugyanis az egyes szám nőnem (*der Mutter*) kivételével egyértelműen elkülöníthető a dativus (*dem Vater, dem Kind, den Vätern, den Kindern, den Müttern*) és a genitivus (*des Vaters, des Kindes, der Väter, der Kinder, der Mütter*) formailag, így ott nem kell kiterjeszteni a részes esetű toldalékokra, hogy azok bizonyos szerkezetekben genitivusként funkcionálnak. Ladányi (2008: 533) a következőkben fogalmazza meg az önálló genitivus létezésének követelményét a magyarban: „[...] az esetjelölésnek a magyarban is vannak olyan alternatív formái [...], amelyek egy elvontabb szinten felfogott, absztrakt birtokos eset megjelenési formáinak tekinthetők.”

---

⁶ Az alcímül választott idézet Bastian Sick 2004-es könyvének – melynek a címe *Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod*, Köln/Hamburg – a magyar fordítása.

A következő alfejezetben azt vizsgálom meg, hogy a magyar jelöletlen formájú (nominativus?) birtokos szerkesztési mód valóban csak egy jelöletlen dativust takar, ahogy den Dikken (1999) és É. Kiss (2002) állítja, vagy egészen másról van szó.

5.3. Három lehetséges alternatíva

Az önálló alanyú határozói igenévről 3.4.-ben kimutattam, hogy az egyetlen még létező toldaléka É. Kiss (2002) és Nádasdi (2006, 2011, 2012) állításával ellentétben nem időjel. Ugyanis nem rendelhető hozzá a TENSE jegy. Egyrészt, mert személyfüggő, csak a 3. személyhez kötődik. Másrészt, mert opcionális, tehát nem kapcsolható hozzá az alanyeset kiosztása. Éppen ezért Kenesei (2005)-höz hasonlóan személyragnak tartom, és az AGR jegyet társítom hozzá, vagyis azt feltételezem, hogy a $-T(ENSE)$ jegy mellett $+AGR$ jeggyel rendelkezik. Miután Chomsky (1981, 1999, 2000) értelmében az alanyeset engedélyezése csak TENSE jegyhez, azaz az időjelhez köthető, ezért kérdéssé vált, hogy a határozói igenév alanya valóban nominativusban áll-e. Ha viszont Chomsky alapján az alanyeset a *-va/-ve/-ván/-vén* alanya számára nem érhető el, akkor három lehetőség marad.

1. Jelöletlen birtokos esetű: ezt Hiraiwa (2001, 2002) és Miyagawa (2008) értelmezése engedi meg számunkra, mely szerint ebben a szerkezetben valójában nem is kaphat nominativust a szerkezet alanya, amennyiben csak a nem véges ($-TENSE$) igei szerkezet van engedélyezve a konstrukció számára, a finit tagmondat pedig soha. Miután a T nincs engedélyezve a DP számára, ezért az itt sosem nyílt C engedélyezi az esetét, amely a DP strukturális esetét univerzálisan genitivusnak jelöli ki. Amit eddig nominativusnak gondoltunk, annak valójában akkor egy jelöletlen genitivusnak kell lennie.

2. Jelöletlen részes esetű, ugyanis den Dikken (1999) és É. Kiss (2002) azt feltételezi, hogy a birtokos a dativus mellett nem nominativusban állhat még, hanem a nominativus valójában egy jelöletlen (részes) eset. A szerkezeti esetekről tudjuk, hogy számukra nem kötelező a testes rag (lásd a magyar birtokos személyragos tárgyat), hiszen az a szerkezetből olvasható ki. A szintaktikai szerkezet jelöli ki az esetviszonyt az esetadó és az esetjelölt között, és egy funkcionális fej ellenőrzi, így csak azt kell megvizsgálni, melyik az a szerkezeti eset, amely elérhető a határozói igenév alanya számára. A japánban Hiraiwa (2001, 2002) a genitivust mint szerkezeti esetet a C-n megvalósuló genitivus-egyeztetés kiírásaként (*spell-out*) határozta meg. Miyagawa (2008) szerint az a tény, hogy a genitivus alanyú mondatok nem tartalmaznak

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

TENSE-t, azzal a következménnyel jár, hogy a verbális inflexió nem igeidő, hanem aspektus. Ugyanakkor Miyagawa (2011) már nem osztja ezt a nézetet.

3. Végül egy lehetséges alternatíva az, hogy kijelentjük: Chomsky (1981, 1999, 2000) univerzális elve nem érvényes, és alanyesetet nem finit ige is kaphat. Ez egybevág Schütze (1993), Szabolcsi (2009) és McFadden–Sundaresan (2012) állításaival, amelyekben többek között az izlandiból, a magyarból és a portugálból vett adatokkal alátámasztva megkérdőjelezzik a nominativus TENSE általi engedélyezésének univerzalitását.

A kutatásunk jelen állása szerint nem tudjuk kielégítően eldönteni a problémát, és bár valamely jelöletlen eset megoldása felé hajlunk, a birtokos esetet az zárja ki egyelőre, hogy a magyarban a nominativus és a genitivus megkülönböztetése sohasem manifesztálódik: soha sehol nem látunk sem testes nominativusi, sem testes genitivusi jelölést a magyarban. A dativust pedig az kérdőjelezi meg, hogy a birtokviszonyal ellentétben sohasem jelenhet meg ebben a szerkezetben a részes eset ragja.

Összegzés

A cikknek az volt az alaptézise, miszerint a magyar sem egyedülálló a nyelvek között abban a tekintetben, hogy csak itt létezne olyan nem véges ige, amely alanyesetet képes adni az argumentumának. Ha Chomsky (1981, 1999, 2000) tétele igaz, és univerzálisan nem lehetséges, hogy igenévnek alanyesetű alanya legyen, csak a véges igeinek, akkor az egyetemes nyelvtan szempontjából a magyar *-va/-ve/-ván/-vén* sem különleges, és beleilleszkedik a szokásos igeelvek sorába. A *-va/-ve/-ván/-vén* a $+_{AGR}$ és $-_{T}$ jegyek miatt ugyanis nem állhat alanyesetű argumentummal. Diakrón szempontból a személyragozása volt a döntő érv emellett, szinkrón nézőpontból pedig az, hogy nem állhat más személyekkel, és a *-ván/-vén* toldalékának előfordulása opcionális.

Ha ezzel sikerült is igazolnunk, hogy a *-ván/-vén -n* szegmentuma nem időjel, hanem személyrag, és nem TENSE, hanem AGR jegy rendelhető hozzá, még pontosabban $+_{AGR}$ és $-_{TENSE}$ jegy, akkor még továbbra is fennmaradt a probléma: mi engedélyezi az alanyesetet, ha az Chomsky (1981, 1999, 2000) értelmében csak $T_{(ENSE)}$ jegyhez köthető? Továbbá az a kérdés is felmerült, hogy univerzálisan megengedhető-e, hogy egy nem véges ige (igenév) alanyesetet osszon ki az argumentumának. Chomsky értelmében ugyanis csak véges ige állhat alanyesettel. Egy további lehetséges opció az, hogy a magyarnak egy igeveve kivétel az univerzális szabály alól. Esetleg jelöletlen esetű, ugyanis den Dikken (1999) és É. Kiss (2002) azt feltételezi, hogy a bir-

tokos a dativus mellett nem nominativusban állhat még, hanem a nominativus valójában egy jelöletlen (részes) eset. Vagy kijelentjük, hogy alanyesetet nem finit ige is kaphat. Ez egybevág Schütze (1993), Szabolcsi (2009) és McFadden–Sundaresan (2012) állításaival, amelyekben többek között az izlandiból, a magyarból és a portugálból vett adatokkal alátámasztva megkérdőjelezzük a nominativus TENSE általi engedélyezésének univerzalitását. Végül pedig ha Chomsky (1981, 1999, 2000) univerzális elve érvényes, akkor más esetről beszélhetünk, amely ez esetben jelöletlen.

Hivatkozások

- Antal László 1961. *A magyar esetrendszer = Nyelvtudományi Értekezések* 29. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Benkő Loránd (főszerk.) 1991/92: *A magyar nyelv történeti nyelvtana I–II.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Chomsky, Noam 1981. *Lectures on Government and Binding. The Pisa Lectures.* Dordrecht–Hollandia/Cinnaminson–USA, Foris Publications.
- Chomsky, Noam 1999. Derivation by phase. In Michael Kenstovicz (ed.) *Ken Hale: A Life in Language.* Cambridge (MA), MIT Press, 1–54.
- Chomsky, Noam 2000. Minimalist inquiries: the framework. In Roger Martin – David Michaels – Juan Uriagereka (eds.) *Step by step: Essays on minimalism in honor of Howard Lasnik.* Cambridge (MA), MIT Press, 89–155. [Első megjelenés: 1998, In *MIT Occasional Papers in Linguistics (MITOPL)* 15 = *MIT Working Papers in Linguistics (MITWPL)* 18, MIT Press, Cambridge, MA.].
- Dikken, Marcel den 1999. On the Structural Representation of Possession and Agreement. The Case of (Anti-)Agreement in Hungarian Possessed Nominal Phrases. In Kenesei István (ed.) *Crossing Boundaries: Advances in the Theory of Central and Eastern European Languages.* Amsterdam, John Benjamins, 137–178.
- É. Kiss Katalin 1998. Mondattan. In É. Kiss Katalin – Kiefer Ferenc – Siptár Péter (szerk.) *Új magyar nyelvtan.* Budapest, Osiris, 15–184.
- É. Kiss Katalin 2002: *The Syntax of Hungarian.* Cambridge Syntax Guides. Cambridge (UK), Cambridge University Press.
- Honti László 2005. *A magyar habitatív és izafetszerkezetek történeti háttere.* *Magyar Nyelv* 101: 449–454.
- Hiraiwa, Ken 2001. On Nominative-Genitive Conversion. In Guerzoni, Elena – Ora Matushansky (eds.) *A Few from Building E39 = MIT Working Papers in Linguistics* 39. Cambridge (MA), MIT Press, 66–125.

Az Univerzális Grammatika szempontjából adhat-e a -ván/-vén alanyesetet?

- Hiraiwa, Ken 2002. Nominative-genitive conversion revisited. In Noriko Akatsuka (ed.) *Japanese/Korean Linguistics 10*, Stanford, CSLI/University of Chicago Press, 546–559.
- Károly Sándor 1956: *Igenérendszerünk a kódexirodalom első szakaszában* = *Nyelvtudományi Értekezések* 10. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Kenesei István 2000: Szavak, szófajok, toldalékok. In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 75–136.
- Kenesei, István 2005. Nonfinite Clauses in Derived Nominals. In Christopher Piñon – Péter Siptár (eds.) *Papers from the Düsseldorf Conference. Approaches to Hungarian 9*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 160–186.
- Komlósy András 1992. Régensek és vonzatok, In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 1 Mondattan*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 299–527.
- Ladányi Mária 2008. Van-e genitívusz a magyarban? In Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.) *Urálisztikai Tanulmányok* 18. *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE, Finnugor Tanszék, 522–534.
- McFadden, Thomas – Sandhya Sundaresan 2012 (megjelenés alatt). Nominative case is independent of finiteness and agreement. In *Case at the interfaces. Syntax and Semantics = Papers from Brussels Conference on Generative Linguistics (BCGL) 5*. Brussels.
- Miyagawa, Shigeru 2008. Genitive Subjects in Altaic. In Suleyman Ulutas, Cedric Boeckx (szerk.) *Proceedings of the Workshop on Altaic Formal Linguistics 4 = MIT Working Papers in Linguistics* 56, Cambridge, Massachusetts, 181–198.
- Miyagawa, Shigeru 2011. Genitive Subjects in Altaic and Specification of Phase. *Lingua* 121: 1265–1282.
- Nádasdi, Péter 2006: Mozgatás nélkül? Egy prenominális vonatkozó szerkezet minimalista elemzése a magyarban. In Sinkovics Balázs – Gárgyán Gabriella (szerk.) *LingDok5 Nyelvész-doktoranduszok dolgozatai*. Szeged, JATEPress, 61–86.
- Nádasdi, Péter 2011. Egy ismeretlen vonatkozó szerkezetéről. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* 23. Budapest, Akadémiai Kiadó, 415–436.
- Nádasdi, Péter 2012. Prenominális vonatkozó szerkezetek szintaktikai vizsgálata a magyarban. In Gécseg Zsuzsanna (szerk.) *Nyelvészdoktoranduszok dolgozatai* 11. JATE Press, Szeged, 139–165.
- Sárik Pál 1998. A határozói igenevek néhány problémája. *Magyar Nyelv* 94: 423–435.

- Schütze, Carson T. 1993. Towards a Minimalist Account of Quirky Case and Licensing in Icelandic. In Phillips, Colin (ed.) *Papers on Case and Agreement 2 = MIT Working Papers in Linguistics 19*, Cambridge (MA), MIT Press. 321–375.
- Szabolcsi, Anna 1981. The Possessive Construction in Hungarian: A Configurational Category in a Non-Configurational Language. *Acta Linguistica Hungarica 31*: 261–289.
- Szabolcsi Anna – Laczkó Tibor 1992. A főnévi csoport szerkezete. In Kiefer Ferenc (ed.) *Strukturális magyar nyelvtan 1 Mondattan*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 179–298.
- Szabolcsi, Anna. 2009. Overt Nominative Subjects in Infinitival Complements Crosslinguistically: Data, Diagnostics, and Preliminary Analyses. In Irwin, Patricia – Violeta Vázquez Rojas Maldonado (eds.) *Papers in syntax = NYU Working Papers in linguistics 2*, New York.
- Tompa József (szerk.) 1961/62. *A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan I–II*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Tóth Ildikó 2000. Személytelen szerkezetek és expletív alanyok. In Kenesei István (szerk.) *Igei vonzatszerkezet a magyarban*. Budapest, Osiris, 127–155.